

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1899.

Första Kammaren.

N:o 3.

Onsdagen den 25 januari.

Kammaren sammanträdde kl. 11 f. m.

Herr statsrådet *Claëson* aflemnade

dels Kongl. Maj:ts nedannämnda nådiga propositioner till Riksdagen:

1:o) med förslag till lag angående förändring af tomts område m. m.;

2:o) med förslag till lag angående ändring i vissa delar af förordningen om jordegares rätt öfver vattnet å hans grund den 30 december 1880;

3:o) med förslag till lag om ändrad lydelse af 3 mom. i förordningen om biskops- och superintendentsval den 30 maj 1759;

4:o) med förslag till lag om ändrad lydelse af 67 § konkurslagen;

5:o) med förslag till lag, innefattande tillägg till förordningen om offentlighet vid underdomstolarna den 22 april 1881;

6:o) med förslag till lag om ersättning af allmänna medel i vissa fall för skada, som förorsakats af embets- eller tjänsteman, m. m.;

7:o) med förslag till lag angående fjerdingsmansbestyrets utgörande;

8:o) angående beviljande af vissa förmåner för enskilda järnvägsanläggningar;

9:o) angående jordafsöndring från förra regementsquartermästarebostället ett mantal *Ahlberga* n:o 1 i Södermanlands län;

10:o) angående jordafsöndring från *Svinö* eller *Rådmansö kungsgård* n:o 1 om 3 mantal i Stockholms län;

11:o) angående godkännande af uppgjort förslag i fråga om uppförande vid *Hernösands hospital* för *Vesternorrlands läns räkning* af en vårdanstalt för sinnessjuka; och

12:o) angående försäljning af kronolägenheten Stora Strandåker n:o 3 i Gotlands län samt förvärfvande för Visby hospitals räkning af dervarande länslasarettens byggnader m. m.;

dels ock Kongl. Maj:ts nådiga skrifvelse till Riksdagen om förordnande af en statsrådsledamot att utöfva den befattning med riksdagsärenden, som enligt § 46 af riksdagsordningen tillkommer en ledamot af statsrådet.

Upplästes ett inlemnadt läkareintyg af följande lydelse:

Att ledamoten af Riksdagens Första Kammare löjtnanten m. m. herr *Wilhelm Odelberg*, som lider af influensa, är derigenom hindrad att infinna sig vid kammarens sammanträden, intygas.
Stockholm den 25 januari 1899.

R. M. Bruzelius,
Med. doktor.

Friherre *von Otter* anmälde, att han inställt sig vid riksdagen.

Justerades protokollen för den 17 och 18 i denna månad.

Föredrogs och hänvisades till lagutskottet justitieombudsmannens vid innevarande riksdag afgifna embetsberättelse.

*Statsverks-
proposi-
tionen.*

Föredrogs å nyo Kongl. Maj:ts den 20 i denna månad bordlagda nådiga proposition till Riksdagen angående statsverkets tillstånd och behof.

Herr Björnin: Herr grefve och talman! Genom statsverkspropositionen och det sammandrag af befästningskomiténs betänkande, som varit utdeladt till vårt enskilda begagnande under riksdagen, har jag trott mig finna, att åtskilliga af de yttranden »å tjenstens vägnar», som blifvit mig affordrade af komiténs ordförande rörande mina tankar om Gotlands försvar, i vissa delar missförstått att döma af de lösryckta referat och citat, som återfinnas i sammandraget af betänkandet — såväl af komitén som sedan af de militära myndigheter, som i ämnet blifvit hörda. Under sådana förhållanden, herr grefve och talman, har jag trott det vara en pligt emot mig sjelf och den embetsställning, jag bekläder, att här till protokollet få konstatera, att jag icke blifvit satt i tillfälle att söka skingra och förklara dessa missförstånd

genom att få yttra mig öfver komiténs och de militära myndigheternas granskning, en förmån, som likväl varit beredd samtliga andra militära myndigheter i fråga om komiténs granskning af *deras* förslag.

I detta sammanhang ber jag också att få tillägga ännu ett skäl till dem, som återfinnas i statsverkspropositionen, angående nödvändigheten af ett snart ordnande af Gotlands försvar, i synnerhet som detta skäl ofta höres bland den fosterländskt sinnade och försvarsvänliga befolkningen på Gotland. Detta skäl lyder sålunda: det är icke blott för Gotlands egen skull, det är icke blott därför, att Gotland är en del af Sveriges rike, som ett skyndsamt ordnande af dess försvar är nödvändigt, utan det är för *hela rikets* skull. Gotland i händerna på en mächtig fiende skall alltid varda ett hot och en fara för Sveriges rikes trygghet. Gotland i händerna på en mächtig fiende skall försvåra om icke omöjliggöra försvaret af Sveriges kuster. Derfor får Gotland under farliga tider aldrig lemnas åt sitt eget öde och sina egna svaga stridskrafter.

Jag anhåller, herr grefve och talman, att detta mitt yttrande måtte få åtfölja Kongl. Maj:ts proposition vid remissen till statsutskottet.

Herr Wester: Att vid remissen af Kongl. Maj:ts proposition angående statsverkets tillstånd och behof söka fästa kammarens uppmärksamhet vid andra frågor än dem, som ega stor politisk och ekonomisk betydelse, torde väl i allmänhet icke vara lönande. Men det finnes äfven andra förhållanden än anslagens storlek, som kunna vara af den betydelse, att de redan från början böra beaktas.

De anslag, som Kongl. Maj:t i år äskat (och som, enligt den kongl. propositionen, ytterligare komma att äskas) till allmänna arbeten, jernvägsbyggnad och jernvägsmateriel, öfverstiga 20 mill. kronor och torde vara större, än som för dessa ändamål i allmänhet varit förelagda till Riksdagens pröfning. Men det är icke, som jag nyss nämnde, anslagens storlek i och för sig, som här utgör det väsentligaste, ej heller torde man behöfva hysa allt för stor fruktan, att icke våra verkstäder skulle hinna utföra alla dessa arbeten, ty vi finna af den kongl. propositionen, att detta lär kunna ske, om beställning verkställs i tid, och dessutom hafva verkstäderna blifvit utvidgade och kunna blifva det ännu mera, utan det är detta: hvar taga arbetskrafter till alla dessa arbeten? Det är naturligt, att i en tid som denna, då industri och näringar hastigt utveckla sig, då byggandet af så många enskilda jernvägar pågår, och då staten skall bedriva arbeten i den omfattning, som här är föreslaget, att bristen på arbetskrafter skall blifva mycket stor. Derpå finnas redan nu många exempel, och det är väl att befara, att alla dessa stora arbeten komma att medföra ytterligare svårigheter.

*Statsverks-
proposi-
tionen.*
(Forts.)

Statsverks-
proposi-
tionen.
(Forts.)

Det är visserligen sant, att vår tid eger ingen mera glädjande företeelse än den allt jemt fortgående förbättringen af arbetsklassens ställning. Men denna förbättring får icke grunda sig på tillfälliga stora arbeten för statens räkning, utan den måste växa fram såsom en naturlig produkt af den ekonomiska och den tekniska utvecklingen. Kan den icke grunda sig på verkliga ekonomiska resultat; hinna icke industri och näringar med uppåt i utveckling och förkofran, ja, då blifva dessa förbättringar icke varaktiga, och då vore det bättre för arbetarne sjelfva, om de också komma något långsammare, men desto säkrare, ty den sannaste måttstocken på all verkande kraft är dock verkets varaktighet.

Om Riksdagen nu beslutar alla dessa arbeten och i den omfattning, de förefinnas i den kongl. propositionen, så kan det icke förhindras, att många af de svagare näringarne — som ändock förtjena att lefva — förlora sina arbetskrafter. Då förminskas landets produktionsförmåga, och då förhindras denna industri — som vi nu, vid seklets slut, med sådan stolthet kunnat visa för hela världen — då förhindras den i sin fortgående utveckling. Det kan aldrig vara lyckligt för ett litet land, om man den ena tiden och på en gång bygger t. ex. 28 olika jernvägar och den andra tiden knappast någon, om staten den ena tiden utför arbeten i knappast anad omfattning och den andra tiden åter måste begränsa dem till ett minimum. Det ligger dock stor vigt uppå, att arbetet rätt och klokt fördelas, ty det nationella arbetet är ett lands dyrbaraste egendom och man kan om detta säga, hvad Thiers en gång sade: »det är rikedom, det är folket, det är magten».

Då Riksdagen förlidet år beslöt dessa stora jernvägsbyggnader, hvaraf den största skulle utföras på jernförelsevis kort tid, så blir den naturliga och nödvändiga konsekvensen af detta, att andra arbeten och andra byggnader måste stå tillbaka för dessa jernvägsbyggnader, ty om man också eger tillgång på nödiga medel, så ega vi dock icke tillgång på de nödiga arbetskrafterna, och att i större skala än nu sker draga dem bort från de produktiva näringarne kan hvarken vara rätt eller nyttigt.

Det är af dessa skäl, herr greve och talman, och i öfrigt med det fullaste erkännande af statsutskottets stora sakkännedom och rika erfarenhet, jag redan nu vågar vördsamt hemställa, att de båda jernvägar, hvilkas framtida slutpunkter ännu icke kunna anses vara bestämda, måtte byggas så långsamt som möjligt, tills de andra stambanorna blifva färdiga, samt att de många nybyggnaderna vid statens jernvägsstationer måtte, såvidt detta kan ske, utan att jernvägstrafiken hindras, fördelas på två år i stället för, som nu är föreslaget, utföras på ett år.

Herr Sandberg: Den riksdag efter riksdag fortgående ökningen af vår budget kan icke annat än väcka oro och bekymmer hos de många, som varmt älska sitt fosterland och som icke,

i likhet med hvad fallet synes vara med både vår regering och riksdags flertal, äro berusade af framgången och trots all historias vittnesbörd låta invagga sig i den origtiga föreställningen, att de goda tiderna med växande statsinkomster alltjemt skola fortfara. Jag bäfvar, då jag tänker på, huru illa vi äro rustade och beredda att möta kommande onda tider. Det är icke mera än 20 år sedan det mötte stora svårigheter att få inkomster och utgifter att gå i hop och man, för att åstadkomma jemvigt, nödgades tillgripa höjda finanstullar, om jag minnes rätt, på kaffe och tobak. Glömsk af detta förhållande, och i den tron, att sådana tider aldrig skola återkomma, har senaste års Riksdag beslutit jernvägsbyggnader för många tiotal millioner kronor, hvilka, oaktadt de rikligt inflytande statsinkomsterna, omöjligt kunna utgå af egna medel, utan måste anskaffas genom lån. Den största af dessa jernvägsbyggnader genomdrefs genom en långt gående påtryckning från regeringens medlemmar.

Jag tager mig friheten erinra kammarens ärade ledamöter om en gammal historia, säkerligen för alla sedan barndomen väl bekant, jag menar historien om huru Josef, kommen till magten i Egypten, under de 7 goda åren beredde sig att möta de 7 dåliga. Det skulle sannerligen icke skada, om vår tids statsmän och framför allt våra finansministrar ville gå i skola hos denne gamle israelitiske statsman för att af honom lära sig, att försigtighet är alla dygders moder, och att man under den goda tiden bör bereda sig att möta den onda, som kanske torde komma långt förr än någon nu föreställer sig.

Med hvad jag nu yttrat, har jag icke den minsta förhoppning att kunna utöfva någon inverkan på de magtegende, dertill känner jag allt för väl min egen obetydlighet och min ringa förmåga att uttrycka mig. Med hvad jag yttrat, har jag endast velat uttala hvad jag ansett vara min pligt att säga.

Efter härmed slutad öfverläggning hänvisades den kongl. propositionen jemte de i anledning af densamma nu afgifna yttrandena till statsutskottet.

Föredrogs å nyo Kongl. Maj:ts den 20 innevarande januari bordlagda berättelse om hvad i rikets styrelse sedan sista riksdags sammanträde sig tilldragit.

Ang. vissa förhållanden mellan Sverige och Norge.

Herr Alin: Bland det, som i rikets styrelse sedan sistlidne riksdags sammanträde sig tilldragit, är, att den år 1895 tillsatta unionskomitén afgifvit sitt yttrande och att detta yttrande blifvit inför Kongl. Maj:t i sammansatt statsråd slutbehandladt. Jag hade därför tänkt mig, att en notis om detta förhållande skulle varit att finna i den nu föredragna berättelsen. Då så icke är förhål-

Ang. vissa
förhållanden
mellan
Sverige och
Norge.
(Forts.)

landet, föreställer jag mig, att detta kan bero derpå, att saken ansetts tillräckligt känd förut, i det unionskomiténs yttrande har blifvit tryckt och utdeladt och hvad som i statsrådet inför Konungen förekommit vid ärendets föredragning derstädes, har offentliggjorts genom protokollets meddelande in extenso i Post- och Inrikes Tidningar. Emellertid är såväl den ena som den andra tilldragelsen af den betydelse, att jag, då den nu ifrågavarande berättelsen här föredrages, anser mig böra begagna detta tillfälle för att med anledning af dem framställa några betraktelser.

För hvar och en, som något granskar de händelser inom Sveriges politiska värld, som föregingo svenska Riksdagens framställning af år 1895 angående en fullständig revision af de unionella bestämmelserna, är det tydligt, att den framför allt drifvande kraften inom riksdagen var farhågan för att genom ändring af särskilda delar af unions-författningen, genom ensidiga eftergifter, det hela skulle undergräfvast och förstöras till skada för unionen och dermed för de begge länderna, särskildt för Sverige. Denna åsigt framträdde med en synnerlig styrka under den debatt i unionsfrågan, som i denna kammare fördes den 12 april 1893, och den framträdde äfven uti den debatt, som här hölls vid remissen af den kongl. statsverkspropositionen vid 1895 års riksdag, och produkten, Riksdagens skrivelse af den 15 maj 1895, pekade också på samma förhållande, i det att såsom mål för revisionsarbetet framhölls *en fullständig revision*. Bland de yttranden, som i denna riktning afgåfvos under debatten år 1893, är det ett, som obestriddligen måste tillerkännas en alldeles särskild betydelse, med hänsyn till den rika erfarenheten, den pröfvade dugligheten och den mognade visheten hos den man, som afgaf detsamma, likasom med afseende å dess innehåll, jag menar det yttrande, som på aftonen den 12 april här i kammaren afgafs af grefve Gustaf Lagerbjelke. Det har sin betydelse med afseende på frågan om hvilka omständigheter och hvilka åsikter det var, som framkallade Riksdagens skrivelse rörande unionsrevisionen, men det har, enligt mitt förmenande, äfven en mycket stor betydelse med afseende på den situation, som uppkommit i följd af hvad som blifvit resultatet af unions-komiténs arbete. Jag tillåter mig därför att här erinra kammaren om det hufvudsakliga af detta yttrandes innehåll.

»Det gifves en sida af saken», yttrade grefve Lagerbjelke, »hvilken bör noga uppmärksammas, och den är: Hvad skola vi svenskar *nu* göra och hvad kunna vi *i framtiden* beträffande denna fråga tillgöra? I det fallet torde det vara viktigt att i första rummet eftersinna, hvad som i frågan är grundväsentligt, och sedan söka utveckla och reda tankarna så, att de hos oss i Sverige kunna enas. — Den gemensamma lagen för båda rikena är otydlig och ofullständig. Det är därför i högsta grad angeläget, att man här i Sverige blir fullt ense om och får klart för sig, huru

denna lag bör fullständigas och förtydligas. — Bland de frågor, som härutinnan otvifvelaktigt stå främst, är, att för båda rikena, efter strängt rättvisa grunder, rättigheterna blifva bestämda, så att hvardera riket får de rättigheter det bör hafva. Men på samma gång som dessa rättigheter rättvist utdelas, är det lika nödvändigt, att man åt båda hållen, likaledes efter rättvisa och på billighet fotade grunder, bestämmer de skyldigheter, som böra åligga de båda länderna.

*Ang. vissa
förhållanden
mellan
Sverige och
Norge.
(Forts.)*

Har man kommit på det klara i detta afseende; hafva regering, riksdag och folk mer och mer kommit till insigt i dessa frågor, då blir Sveriges ställning ganska stark.

Jag sade nyss med flit: Riksdagen, därför att, i en fråga som denna, det förefaller mig vara alldeles i och för sig sjelft gifvet, att riksdagen skall hafva sitt ord med i laget, då någonting skall afgöras.

Jag sade äfven, att Sveriges ställning blir ganska stark, om man har dessa frågor för sig klargjorda. Ställningen blir stark därför, att man erbjuder på ena sidan att underhandla och öfverenskomma på billiga och rättvisa grunder, och det är åtminstone att hoppas, att den upplysta opinionen i Norge bör gå detta till möte. Skulle man i det afseendet hoppas origtigt, skulle Norge icke vilja tillmötesgå oss, då säga vi: När ni icke viljen möta oss, då vi erbjuda underhandling på billiga villkor; då forskansa vi oss vid status quo och kvarblifva der.

Detta vore en nästan oangriplig ställning. Så snart norr-männen vilja billigt underhandla med oss, äro vi färdiga dertill. Rättvisans kraf hafva icke af oss blifvit åsidosatta.

Men vill man i Norge icke taga emot detta, då säga vi, att vi äro nöjda, såsom vi hafva det, och låta dervid förblifva. Skulle man det oakadt anfalla oss, vet jag icke, huru ett sådant anfall skulle gå till. Icke kan man väl hoppas att öfvervinna oss med munväder: icke kan man gifva sig till att slåss med oss — det vore värst för den anfallande sjelf. Så snart man vill vara med om ömsesidig rättvisa, då skola också vi vara med, men om man det icke vill, så vilja vi icke göra något.»

Nu har det skett, som den citerade talaren ansåg böra ske, det nemligen, att underhandlingar erbjudits och förts -- huruvida på billiga och rättvisa grunder, lemnar jag att bedöma åt hvar och en, som genomläst de yttranden och förslag, som af den svenska afdelningen inom unionskomitén blifvit afgifna. Man kan med afseende på dessa båda förslags innehåll hafva olika meningar, men derom kan man icke, synes det mig, hafva skiljaktiga meningar, att man å svenska sidan har icke allenast tillmötesgått alla billighetens och rättvisans fordringar, utan att man till och med gått så långt, att det med skäl kan sättas i fråga, huruvida man icke, med hänsyn till hvad Sveriges intressen kräfva, har gått för långt.

Nu hafva emellertid de anbud, som från svensk sida gjorts,

*Ang. vissa
förhållanden
mellan
Sverige och
Norge.
(Forts.)*

blifvit från norsk sida tillbakavisade på ett sådant sätt, att äfven i sådana punkter, som frågan om skyldigheterna i afseende å det gemensamma försvaret, frågan om ett ärende af en sådan betydelse för hvad som är det egentligen gemensamma för de begge rikena, som gemensamheten i konsulatväsendet, och frågan om den gemensamma utrikesstyrelsens juridiska ansvarighet, de norska komité-ledamöterna enhälligt motsatt sig hvad den svenska afdelningen enhälligt förenat sig om, och dermed afvisat äfven de utöfver den svenska minoritetens förslag väsentligt gående medgifvanden mot Norges kraf, som finnas i den svenska majoritetens förslag. — Vid sådant förhållande är det tydligt, att man kommit till den punkt, som greve Lagerbjelke i sitt anförda yttrande berörde, då han talade om att det skulle kunna inträffa, att norrmännen icke ville gå oss till möte vid en underhandling på billiga och rättvisa grunder, och frågan är nu, hvad följden häraf bör blifva, hvad denna omständighet betyder för förhållandet emellan de begge rikena.

Såvidt jag förstår, gifves det icke nu någon annan möjlighet att tillgodose vare sig unionens kraf eller Sveriges intressen än att följa den väg, som greve Lagerbjelke anvisat, nemligen att, då de vilkor, vi på billiga, rättvisa och tillmötesgående grunder erbjudit, icke accepterats, så stanna vi der vi äro, hålla oss vid status quo och låta dervid förblifva till dess uppfattningen af unionens kraf och de begge ländernas ömsesidiga skyldigheter gent emot unionen hafva ändrat sig i Norge.

Hvilken skulle följden eljest blifva? Påtagligen ingen annan än den, att man finge återvända till det, man velat komma ifrån genom åtgärderna för en fullständig revision, nemligen till de partiella förändringarnas och de ensidiga eftergifternas väg. Hvert denna väg har ledt, det visar den unionella situationen, sådan den under senare tiden har varit och nu är. Hvert har man kommit med dessa eftergifter? Har unionen genom dem blifvit starkare, har den blifvit bättre satt i stånd att fylla sin uppgift? Hafva dessa eftergifter bidragit att minska eller aflägsna anledningarna till stridigheter mellan de begge folken? Jag behöfver icke gifva svar på dessa frågor; svaret gifver sig sjelft. Men jag skall göra en annan fråga. Hafva dessa eftergifter ökat välviljan för oss, aktningen för det svenska folket i Norge? För svaret å denna fråga vill jag hänvisa till ett aktstycke, som vi under de senaste veckorna varit i tillfälle att studera, nemligen det tal, som vid ett politiskt möte i Norge för någon tid sedan hölls af en bland detta lands förnämste statsmän, förre statsministern Stang, och hvars kärnpunkt är: vi skola hålla vapenhvila med Sverige, så att det svenska folket hinner glömma det sår, som tillfogats det genom Norges beslut i flaggfrågan. Konseqvensen blir således den — det är jag som drager den — att sedan svedan af det såret blifvit glömd, skall vapenhvilen vara slut. Jag behöfver ej kommentera det

förhållandet. att ett dylikt resonnement kommer från den, som är deras ledare, hvilka skola vara unionens bästa vänner i Norge.

Om det således ligger i sakens natur, att den utgång, som förhandlingarna inom unionskomitén erhållit, måste leda till intagande och vidhållande af status quo-ståndpunkten å den svenska sidan, finner man det icke annat än helt naturligt, att svenska statsrådet, då unionskomiténs yttrande föredrogs inför Hans Maj: Konungen uti sammansatt statsråd, enhälligt uttalade den mening, som herrarne känna och som återfinnes uti protokollet för den 21 oktober, der det heter: »Komma under den närmaste framtiden förhandlingarna icke att fortsättas och komma således några nya bestämmelser icke till stånd. synes deraf blifva en följd, att hittills brukliga förfarings-sätt angående utrikesstyrelsen och hvad dermed har sammanhang äfven i sina detaljer bör utan ändring framdeles tillämpas.» — Jag skall stanna här.

Lika naturligt som detta uttalande af det svenska statsrådet är, i lika hög grad är det egnadt att väcka tillfredsställelse, helst det, såsom jag nämnde, afgafs enhälligt. Och en särskild anledning till tillfredsställelse och glädje öfver detta yttrande har man deruti att, då, såsom väl bekant är, detta ärende knappt hunnit afgöras, förr än man erhållit åtminstone en ny fråga, uti hvilken norrmännen söka rubba status quo, detta yttrande synes mig gifva grundade förhoppningar, att detta anfall mot de nuvarande förhållandenas bestånd skall, såvidt på svenska statsrådet beror, afvisas. Det, som jag härvid tänker på, är det beslut, som af Norge blifvit fattadt rörande den norska handelsflaggan.

Hvad afser detta Norges beslut?

Det är för alla väl bekant, huruledes den nuvarande norska handelsflaggans utseende blifvit bestämdt genom en kongl. resolution, gifven i sammansatt statsråd den 20 juni 1844. Der gäfvos bestämmelser rörande så väl örlogsflaggan som de båda rikenas handelsflaggor. Örlogsflaggan hade, såsom bekant, sedan 1815 varit gemensam för de begge rikena, såsom också Norges grundlag i sin 111 § förutsätter att den skall vara. Den bestod af den gamla svenska blågula flaggan med dåvarande norska färgerna rödt och hvitt uti ena hörnet, närmast stängen — ett hvitt diagonalt kors i rödt fält. Denna örlogsflagga blef genom beslutet den 20 juni 1844 ändrad så, att den upphörde att vara gemensam, och man fick två örlogsflaggor, en norsk och en svensk, hvardera med unionsmärket. Detta var det medgifvande, som då från svensk sida gjordes åt Norge. Det medgifvande, som från norsk sida gjordes åt Sverige, var, att uti den norska handelsflaggan unionsmärket skulle insättas, liksom det också skulle insättas i den svenska handelsflaggan. — Stodo nu dessa begge beslut rörande flaggorna i något annat sammanhang än ett yttre, det, att de stodo samma protokoll? Som detta blifvit ifrågasatt, skall jag bedja få erinra om det bidrag till denna frågas besvarande, som finnes

*Ang. vissa
förhållanden
mellan
Sverige och
Norge.
(Forts.)*

Ang. vissa
förhållanden
mellan
Sverige och
Norge.
(Forts.)

i doktor Clasons arbete »Historisk redogörelse för unionsfrågans tidigare skeden», hvilket blifvit till Riksdagens medlemmar öfverlemnadt jemte unionskomiténs yttrande. Der meddelas af seende å förhandlingarna inom 1839 års unionskomité, som förberedelsevis behandlade frågan om flaggorna, innan den skulle förekomma till afgörande: »I fråga om örlogsflaggan genomgick komitén» (i sitt den 19 mars 1844 till Kongl. Maj:t afgifna utlåtande) »skälen för och mot en förändring i dess dittills varande utseende, men stannade enhälligt för att en förändring borde åvägabringas. I valet mellan gemensam flagga eller *skilda flaggor med unionsmärke* slöt sig komitén, hufvudsakligen, efter hvad det vill synas, för att undvika att 30 år efter unionens stiftande beröfva Sverige dess dittillsvarande urgamla nationalflagga, till det sista alternativet samt afgaf förslag rörande märkets utseende — rikenas vapen på hvit botten i flaggans öfre hörn. Svenskarnes samtycke var dock vilkorligt: 'Komiténs samtliga svenske ledamöter', heter det, 'hafva under öfverläggningarna om örlogsflaggan förklaradt, att de röstat för öfvannämnda, i komitén enstämmigt fattade beslut, det hvardera rikets unionsflagga skulle vara lika med dess handelsflagga, men med ett gemensamt unions-tecken, stjertar och tunga, endast under det förbehåll, att de norska ledamöterna samtyckte att underdånigst föreslå det stadgande, att unionstecknet skulle synas i hvarje flagga, som svajar öfver svensk eller norsk köl, och alltså anbringas så väl i den svenska som norska handelsflaggan och i alla flaggor, såsom post- och tullflaggor, der staten brukar annan flagga än örlogsflaggan'. — De norska medlemmarna förklarade, att 'de ansåge flera skäl tala för förslaget, och då de icke funnit dess antagande stå i strid med Norges grundlag § 111, enär denna blott bjuder att Norge eger rätt att hafva sin egen kofferdiflagga, samt denna rättighet icke härigenom åsidosattes, enär denna flagga, försedd med unionstecknet, likväl blifver Norges egen flagga, hvilken ingen annan nation eger rätt att bruka, så ansåge de tillräckliga skäl vara för handen att i detta afseende förena sig med komiténs svenske medlemmar'. — »Den 10 april 1844», heter det vidare i det arbete, jag nu citerar. »afgaf den norska regeringen sitt betänkande öfver komiténs förslag. Den tillstyrkte i hufvudsak komiténs förslag i båda punkterna, ehuru med vissa afvikelser i detaljerna — så t. ex. ville den i flaggan i stället för rikenas vapen hafva ett unionsmärke, som sammansattes af deras färger. Hvad slutligen anginge förslaget om unionsmärkets införande i handelsflaggan, så trodde regeringen 'at burde erklære sig för samme, da det ikke skjønnes at komme i nogen Strid med Bestemmelsen i Gr:ls § 111 om Norges Ret til at have et eget Coffardieflag, at der i dette anbringes et Unionsmärke, der antyder dets Forening med Sverige, idet Flaget derfor lige fuldt bliver et eget, fra det svenske Handelsflag forskjelligt, og da Unionsmærkets Anbringelse, foruden i Orlogsflaget, i Handelsflaget samt

i de øvrige Flag, der skulde representere Nationaliteten, synes ganske passende og i flere Henseender kan være hensigtsmæssig og nyttig'. — Beträffande åter formen för sakens afgörande hemstälde den, att förslaget rörande handelsflaggans unionsmärke måtte behandlas i särskildt norskt och särskildt svenskt statsråd, 'då detta ärende icke rätteligen kan betraktas såsom unionelt, men är ett sådant, som det måste vara öfverleunnadt åt hvart af rikena att för sin del oafhængigt af det andra afgöra.' — Till afgörande företogs derpå saken i sammansatt statsråd den 20 juni 1844.»

Frågan, huruvida ärendet skulle betraktas som unionelt eller ej, var således före och afgjordes så, att det var ett unionelt ärende och följaktligen skulle afgöras i sammansatt statsråd.

Hvad jag nu påpekat, synes mig lemna fullt ojäfaktigt bevis för de begge ömsesidiga medgifvandenans faktiska sammanhang med hvarandra.

Man har också uppkastat den frågan: är beslutet af 1844 med hänsyn till sin form att betrakta såsom en unionel öfverenskommelse, är det icke endast ett beslut af konungen utan någon karakter af ömsesidig öfverenskommelse mellan de begge landen? Konungen har enligt protokollet fattat sitt beslut i sammansatt statsråd; beslutet rörde i en punkt örlogsflaggan och i en annan punkt handelsflaggan. Kan detta beslut betraktas såsom en unionel öfverenskommelse?

Af hvad jag nyss uppläst framgår tillräckligt klart, att det faktiskt var en öfverenskommelse, och i den form, hvori det fattades, ligger icke det ringaste skäl mot en dylik uppfattning. Det kunde icke tillgå på annat sätt i en fråga, der konungen ensam ansågs ega beslutanderätt. Då konungen egde att besluta angående den norska flaggan och då han likaledes egde att besluta angående den svenska flaggan, kunde det icke gå så till, att konungen i norskt statsråd förklarade: »Nu beslutar jag en öfverenskommelse med den svenske konungen af det och det innehållet», och sedan i svenskt statsråd förklarade: »nu beslutar jag en öfverenskommelse af samma innehåll med den norske konungen». Af de båda rikenas förening under samme konung är det nemligen en följd, att en öfverenskommelse i ett ärende, der konungen ensam har beslutanderätt, icke slutes i den vanliga formen för traktater, utan den form, som användes, är den, att konungen beslutar för båda rikena gemensamt i sammansatt statsråd. Detta var också den form, som nu blef använd.

Då man nu å norsk sida vill få en förändring till stånd i det medgifvande, som 1844 gjordes af Norge, hade det väl varit öfverensstämmande med skick och bruk i den civiliserade världen, att man, innan man kommit så långt som till det tredje stortingsbeslutet, sökt inleda underhandling med svenska regeringen rörande frågan, huruvida man skulle kunna få en förändring i en

*Ang. vissa
förhållanden
mellan
Sverige och
Norge.
(Forts.)*

*Ang. vissa
förhållanden
mellan
Sverige och
Norge.
(Forts.)*

bestämmelse, som den norska folkopinionen tycktes så angelägen att få ändrad. Detta har, åtminstone så vidt mig är bekant, icke skett, och det sätter en egen karakter på hvad som nu försiggått vid ävägbringande af detta uttalande och detta beslut från norsk sida.

Men derom skall jag nu ej vidare orda. Det är en annan omständighet, hvarvid jag för min del fäster långt större vikt, och det är den betydelse, som detta norska beslut rörande det ena ledet i 1844 års öfverenskommelse skulle erhålla för unionen och dess framtid, för den händelse man skulle tillmäta det en vidare gående betydelse än den att vara ett uttryck för Norges vilja och önskan uti det ifrågavarande ämnet, uttalad till den kraft och verkan denna Norges vilja och önskan hafva kan, då det blir fråga om att genom unionelt beslut ändra den unionella öfverenskommelse, hvars ena led det norska beslutet rör.

Det förefaller mig emellertid, som om denna uppfattning af Norges beslut såsom ett uttryck af Norges önskan och vilja, som icke är af beskaffenhet att omedelbarligen föranleda förändring i ett unionelt förhållande, skulle hafva blifvit erkänd genom det sätt, hvarpå beslutet kommit till stånd. Om det vore så, att det norska flaggbeslutet skulle tillerkännas den betydelse, att det ipso facto skulle medföra ändring i det genom unionel öfverenskommelse tillkomna beslutet rörande norska handelsflaggans utseende, så skulle dels i följd deraf, dels med anledning af den inverkan, som en dylik förändring af Norges handelsflagga ovilkorligen på grund af la force des choses måste utöfva i afseende å den svenska handelsflaggans utseende, frågan om det norska stortingsbeslutets sanktion på ett sådant sätt hafva berört båda länderna, att den samma omedelbarligen fallit under 5 § riksakten, enligt hvilken, då inför konungen i det norska statsrådet ämnen förehafvas, som angå båda rikena, trenne ledamöter af det svenska statsrådet skola der äfven hafva säte och stämma, d. v. s. dylika ämnen skola i sammansatt norskt-svenskt statsråd behandlas. Såsom bekant behandlades frågan om sanktion af det norska stortingets förslag till nu ifrågavarande lag i uteslutande norskt statsråd, ej i sammansatt statsråd, och derutaf sluter jag, att, då denna form blifvit vald, den får betraktas såsom ett uttryck för den uppfattningen, att detta norska lagbeslut icke eger annan betydelse än den att vara ett uttryck för Norges önskan och vilja, hvartill man vid behandling i unionel väg af frågan rörande förändring i 1844 års öfverenskommelse tager den hänsyn, som man finner förhållandena kräfva.

Det synes mig vara af yttersta vikt för unionens framtid, att man vidhåller denna ståndpunkt; ty det ligger i sakens natur, och man har å den norska sidan ej heller gjort något för att fördölja det, att detta beslut icke är någonting annat än det första steget på vägen att genom användande af norsk lagstiftning på

unionella förhållanden genomdrifva de förändringar i dessa, som man icke tilltror sig kunna på annat sätt få till stånd.

Jag skall ej längre uppehålla kammaren med denna fråga. Innan jag slutar, vill jag dock erinra derom, att det också finnes en annan fråga, med afseende på hvars öde det nyss citerade yttrandet i svenska statsrådet måste helsas med synnerlig tillfredsställelse, och detta är traktatfrågan. Det är för eder alla, mina herrar, bekant, att 1897 års storting har yrkat, att handels- och sjöfartstraktater för framtiden skola afslutas icke gemensamt för båda rikena, utan särskildt för hvardera. Det är ju förhållandet nu, att en och annan traktat, jag vet ej huru många, är separat-traktat för hvardera riket, men regeln är den, att rikenas förhållanden till utlandet bestämmas genom gemensamma traktater. Nu vill stortinget, att detta förhållande skall ändras derhän, att alla handels- och sjöfartstraktater skola afslutas särskildt för hvardera riket, och det förefaller mig, som om ett tillfälle för Norge att söka genomdrifva sin mening i detta fall snart skulle erbjuda sig, om man nemligen läser 2:dra punkten uti »berättelsen om hvad i rikets styrelse sedan sista riksdags sammanträde sig tilldragit», hvaraf inhämtas, att från ryska regeringen ingått inbjudning till öppnandet af underhandlingar om revision af den mellan de Förenade rikena och Ryssland gällande handels-, sjöfarts- och vänskapstraktaten af 1838. Det har redan försports uti norska blad, att man vid denna revision af traktaten i fråga tänker söka åvägabringa en delning af densamma uti tvenne, en för Norge och en för Sverige. Skulle detta lyckas, så befunde man sig på den punkt, att dörren vore öppnad, principen klar och separata handels- och sjöfartstraktater framtidens form.

Jag känner icke, huruvida andra frågor rörande förändring uti bestående unionella förhållanden möjligen för närvarande föreligga, men det kan vara alldeles tillräckligt, synes mig, att man vet, att dessa föreligga. De hafva nemligen hvar och en för sig en sådan betydelse med afseende på unionens art och dess framtid, att, derest de norska sträfvandena vid deras afgörande vunne framgång, detta skulle medföra en väsentlig rubbning af unionens grundvalar. Det skulle hafva en sådan betydelse för unionens väsen och dess framtid, att det synes mig, som om ett medgifvande af hvad från norsk sida i dessa frågor fordras, vore ett sådant afsteg ifrån principen om upprätthållande af det unionella status quo, att denna princip i sjelfva verket dermed vore uppgifven. Det är därför som jag, på samma gång jag uttalar den glädje och tillfredsställelse, som jag för min ringa del hyser med anledning af det nyss citerade yttrandet af svenska statsrådet den 21 oktober, hyser den förhoppning och förtröstan, att den deri uttalade principen jemväl må vinna tillämpning vid afgörandet af de nu af mig berörda viktiga frågor, som, såvidt känt är, närmast föreligga till afgörande.

*Ang. vissa
förhållanden
mellan
Sverige och
Norge.
(Forts.)*

Ang. vissa
förhållanden
mellan
Sverige och
Norge.
(Forts.)

Det är, herr grefve och talman, för att få uttala denna tillfredsställelse och denna förhoppning, som jag här tagit till orda.

Herr Björnstjerna: Till den förträffliga utredning, särskildt hvad flaggfrågan beträffar, hvilken vi nyss hört af den siste ärade talaren, skall jag endast be att få tillägga några ord.

När man läser om den hänförelse, hvarmed underrättelsen om den kongl. resolutionen i flaggfrågan år 1844 mottogs öfver hela Norges rike, söker man förgäves efter anledningen till den agitation i motsatt riktning, som nu lyckats genomdrifva ett stortingsbeslut, hvarigenom det märke blir utgallradt från den norska flaggan, hvilket särskildt var ämnadt att inför hela världen ådagalägga Norges likställighet med Sverige, en likställighet, som på intet sätt var afsedd vid unionens ingående, hvarom tydliga bevis finnas i 1 § och många flere paragrafer af Norges grundlag, och en likställighet, som dittills aldrig blifvit tillämpad. Man påminne sig t. ex., att två tredjedelar i riksvapnet upptogos af det svenska vapnet och endast en tredjedel af det norska, att det svenska namnet alltid stod främst i konungens titel såväl i Norge som i Sverige o. s. v. Vål skulle man kunnat fatta den storm af ovilja, som skulle hafva väckts i Norge, om unionsmärket blifvit infördt endast i den svenska flaggan, men icke i den norska. Då hade man helt visst fått höra, att detta varit ett tecken på supremati, som Sverige velat tillskansa sig, hvilket Norge aldrig kunde fördraga, och en så våldsam agitation hade säkert blifvit igångsatt öfver hela Norge, att den ej stannat förr, än Norge fått rättvisa derigenom, att detta unionsmärke äfven fått insättas i den norska flaggan. Detta hade man väl kunnat förstå. Men huru skall man kunna förklara den rörelse, som nu lyckats ur den norska flaggan utplåna likställighetsmärket? En till myndiga år kommen nation har icke för vana att byta flagga såsom man byter om dräkt, utan dertill måste finnas en särskild anledning. Har då icke Norges flagga lyckats vinna auseende på världshafven, har den varit underkastad någon förödmjukelse, har den ådragit sig en fläck, som ej vidare gör den värdig att vara symbol för Norges rike och för dess flotta? Nej, långt derifrån! Har icke en stor del af Norges sjöfarande protesterat emot denna förändring och förklarat sig med kärlek fasthålla vid den gamla flaggan?

Hvad är då anledningen till detta beslut, som måste förväna hela världen, och som man väl visste skulle på det högsta gräma unionskonungen och djupt sára hvarje rättänkande svensk? Jag vill ej tro, att detta varit *afsigten* med beslutet; men den norska vensterns tankegång förmår intet sundt förnuft att utröna, dertill fordras någonting helt annat.

Önskligt vore nu, att valfrihet kunde lemnas de norska rederierna och sjökaptenerna att begagna antingen den nuvarande eller den nya flaggan. Man finge då se, huru opinionen vore

bland dem, som skola segla under norsk flagg. Detta beror emellertid icke på oss. Men hvad vi kunna göra, och hvad vi böra göra, det är att uttala vår fasta tillförsigt och vår lifliga förhoppning, att detta obetänksamma stortingsbeslut icke måtte på något vis tagas till följe med afseende på vår egen flagga, utan att denna må förblifva sådan den är. För de misstydingar, som derigenom kunna uppstå, när man får se att den svenska flaggan har unionsmärket men icke den norska, och hvilka möjligen kunna blifva mindre behagliga för den norska sjelfkänslan, får Norge sjelft bära ansvaret.

*Ang. vissa
förhållanden
mellan
Sverige och
Norge.
(Forts.)*

Herr Reuterswärd: Efter det sakrika anförande, som den förste ärade talaren här hållit, och det varma och fosterländska yttrande, som den siste talaren haft, kan det väl vara öfverflödigt, att någon vidare här uppträder. De lifliga instämmanden, som vid detta tillfälle låtit höra sig, torde också vara en borgen för, att det är allas vår mening, att vi böra sluta oss omkring det yttrande, som här blifvit afgifvet af herr professor Alin. Jag, liksom han, och vi litet hvar, har ingen anledning att vara annat än tacksam emot den svenska regeringen för dess uttalande till statsrådsprotokollet den 21 sistlidne oktober, hvilket häfdat Sveriges rätt i detta afseende, och vi önska ingenting hellre, än att både denna och kommande svenska regeringar alltid måtte ställa sig på samma ståndpunkt, ty då kunna vi vara förvissade om att Sveriges ära och Sveriges rätt blir bevarad.

Jag ber äfven att, medan jag har ordet, få framhålla, att, oaktadt alla de rykten, som varit i omlopp, att denna diskussion skulle taga en vändning i opposition emot den svenska regeringen, detta, såsom herrarne hittills hört och äfven vidare få höra, om flere talare uppträda, ingalunda varit händelsen. Tvärtom hafva vi velat *understryka*, om jag får begagna ett sådant uttryck, den hållning, som den svenska regeringen intog vid nyssnämnda tillfälle.

Slutligen vänder jag mig till Första Kammarens ledamöter, och ber, att vi alla måtte sluta oss omkring hufvudpunkterna af de uttalanden, som de båda föregående talarne här hafva gjort.

Herr von Ehrenheim: Det hade icke varit min mening att yttra mig i anledning af herr Alins uttalande, och ännu mindre i anledning af herr Björnstjernas. Men då kammarens ledamöter blifvit uppmanade att enhälligt instämma i det förstnämnda af dessa yttranden, så ber jag att derifrån få undantaga mig. Jag instämmer gerna uti det s. k. understrykandet af Kongl. Maj:ts beslut den 21 sistlidne oktober månad. Men deremot finnes åtskilligt annat uti herr Alins anförande, som efter min tanke tål vid kritik och modifikation, och för att icke anses deri hafva instämt, så måste jag för min del anteckna denna min mening till protokollet.

*Ang. vissa
förhållanden
mellan
Sverige och
Norge.
(Forts.)*

Herr Sandberg: Våra bröder norrmännen lägga ofta i dagen vissa egendomligheter, hvilka, så vidt jag kan förstå, måste härleda sig deraf, att de, såsom sjelfständigt folk ännu icke hunnit mannaåldern. En bland de mest framträdande af dessa egendomligheter är den, att norrmännen omöjligen kunna fatta, att någon deras fordran blir på allvar afslagen. Erfarenheten har också lärt dem, att de, genom att gång på gång framställa samma fordringar, slutligen mötas af eftergifvenhet från konung och regering. Mätte det icke gå på samma sätt äfven hädanefter! Ingen kan varmare än jag önska, att Sveriges regering med kraft och allvar måtte häfda status quo.

Herr Lundeberg: Jag ber endast att få instämma uti de af herrar Alin och Björnstjerna afgifna uttalanden.

Med herr Alin instämde herrar *Almström, Åkerman, Säve, Nilsson, Benedicks, Moberg, Almgren, Fredrik, och Bergström.*

Med herrar Alin och Björnstjerna instämde herrar *Wennerberg, Lundström, de Laval och Falk, Knut, friherrarne von Kræmer och Klingspor, herrar Frænckel, Schröder, Andersson, Gustaf, Almqvist, Sjöholm och Fröberg, friherre Rappe, grefve Spens, herrar Nyström, Carl, Sandqvist, Sanne, Walin, Hedenstierna, Sörensson, Ridderbjelke, Kjellgren, Ekströmer, af Ekenstam, Pettersson, Fredrik Emil, Wijk, Åkerberg, Weinberg och von Möller, grefve Posse, herrar Larsson och Hansson, grefve Levenhaupt, herr Dickson, grefve Trolle-Bonde, herrar Brehmer, Söderberg, Björklund, Asker, Danckwardt-Lillieström och Dahlberg, friherre Akerhielm, Gustaf, herrar Sandberg, Jehander, af Burén, Fagerholm, Trygger, Lithander, Rettig, Lindgren, Berg, Gustaf Axel, Philipson, Hallgren, Rodhe, Falk, Helmer, Berg, Lars, Torelius, Wester, Svedelius, Rudebeck, Berg, Gustaf B., och Ljungberg, friherre Wrangel von Brehmer, herrar Andersson, Per Johan, Stephens, Pettersson, Carl, Grundberg, Bohnstedt, Tham, Sebastian, Kennedy, Behm, Sederholm och Björlin, grefve von Hallvyl samt herrar Bondesson och Blomberg.*

Äfven herr *Cavalli* och friherre *Gripenstedt* instämde i hufvudsak med herrar Alin och Björnstjerna.

Med herr Björnstjerna instämde hans excellens friherre *von Essen*, friherre *Trolle*, grefve *Piper*, herr *Tornerhjelm*, grefve *Wachtmeister*, *Fredrik*, samt herrar *von Strokirch* och *Odelberg, Theodor.*

Med herrar Alin, Björnstjerna och Reuterswärd instämde herr *Unger.*

Med herr von Ehrenheim instämde herr *Tamm, Hugo*, greve *Hamilton*, samt herrar *von Friesen, Hasselrot, Almgren, Oskar, Leman, Wærn, Anderson, Albert*, och *Törneblad*.

Med herrar von Ehrenheim och Björnstjerna instämde herr *Waldén*.

Efter härmed slutad öfverläggning lades ifrågavarande berättelse till handlingarna.

Föredrogs och hänvisades till statsutskottet herr *af Buréns* den 23 innevarande januari bordlagda motion, n:o 2, om bildande af en lånefond för skogshushållningens främjande.

Föredrogs och godkändes Riksdagens kanslideputerades memorial n:o 1, angående antagande af tjänstemän i Riksdagens kansli.

Föredrogs och hänvisades till lagutskottet Kongl. Maj:ts nedannämnda, denna dag aflemnade nådiga propositoner till Riksdagen:

1:o) med förslag till lag angående förändring af tomts område m. m.;

2:o) med förslag till lag angående ändring i vissa delar af förordningen om jordegares rätt öfver vattnet å hans grund den 30 december 1880;

3:o) med förslag till lag om ändrad lydelse af 3 mom. i förordningen om biskops- och superintendentsval den 30 maj 1759;

4:o) med förslag till lag om ändrad lydelse af 67 § konkurslagen;

5:o) med förslag till lag, innefattande tillägg till förordningen om offentlighet vid underdomstolarne den 22 april 1881;

6:o) med förslag till lag om ersättning af allmänna medel i vissa fall för skada, som förorsakats af embets- eller tjänsteman, m. m.; och

7:o) med förslag till lag angående fjerdingsmansbestyrets utgörande.

Föredrogs och hänvisades till statsutskottet Kongl. Maj:ts nedannämnda, under sammanträdet aflemnade nådiga propositioner till Riksdagen:

1:o) angående beviljande af vissa förmåner för enskilda jernvägsanläggningar;

2:o) angående jordafsöndring från förra regementsquartermästarebostället ett mantal Åhlberga n:o 1 i Södermanlands län;

3:o) angående jordafsöndring från Svinö eller Rådmansö kungsgård n:o 1 om 3 mantal i Stockholms län;

4:o) angående godkännande af uppgjort förslag i fråga om uppförande vid Hernösands hospital för Vesternorrlands läns räkning af en vårdanstalt för sinnessjuka; och

5:o) angående försäljning af kronolägenheten Stora Strandåker n:o 3 i Gotlands län samt förvärfvande för Visby hospitals räkning af dervarande länslasarets byggnader m. m.

Upplästes och lades till handlingarna Kongl. Maj:ts under dagens sammanträde aflemnade nådiga skrifvelse till Riksdagen om förordnande af en statsrådsledamot att utöfva den befattning med riksdagsärenden, som enligt § 46 af riksdagsordningen tillkommer en ledamot af statsrådet; och skulle underrättelse om denna nådiga skrifvelses innehåll genom utdrag af protokollet meddelas vederbörande utskott samt de ledamöter, som hafva inseende öfver Riksdagens kansli.

Aflemnades följande motioner:

n:o 3, af friherre *Klingspor*, angående skrifvelse till Konungen med begäran om framläggande af förslag till lag rörande förvaltning genom offentlig myndighet af omyndigs penningkapital och säkerhetshandlingar;

n:o 4, af herr *Anderson, Albert*, angående skrifvelse till Konungen med begäran om framläggande af förslag till ny härordning, grundad uteslutande på allmän värnpligt, m. m.;

n:o 5, af herr *Berg, Gustaf Axel*, angående skrifvelse till Konungen med begäran om revision af gällande stadganden om skilnad i trolofning och äktenskap; samt

n:o 6, af grefve *Hamilton* m. fl., om befrielse för Sveriges allmänna hypoteksbank från skyldighet att med stämpel belägga obligationer, som af banken utfärdas.

Dessa motioner blefvo hvar för sig på begäran bordlagda.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades

herr <i>Wester</i>		under 14 dagar fr. o. m. denna dag,			
grefve <i>Levenhaupt</i>	» 10 » »		den 26	innev. januari,	
herr <i>Svedelius</i>	» 10 » »		» 26 » »		
friherre <i>Trolle</i>	» 14 » »		» 31 » »		
herr <i>Bruzelius</i>	» 10 » »		» 30 » »		
» <i>Tham, Sebastian,</i>	» 21 » »		» 30 » »		
» <i>Sörensson</i>	» 14 » »		» 30 » »		
» <i>Rodhe</i>	» 14 » »		» 31 » »		

Justerades sex protokollsutdrag för denna dag.

Kammaren åtskildes kl. 12,53 e. m.

In fidem

A. v. Krusenstjerna.

Torsdagen den 26 januari.

Kammaren sammanträdde kl. 2,30 e. m.

Föredrogs och hänvisades till lagutskottet friherre *Klingspors* under gårdagen bordlagda motion, n:o 3, angående skrifvelse till Konungen med begäran om framläggande af förslag till lag rörande förvaltning genom offentlig myndighet af omyndigs penningkapital och säkerhetshandlingar.

Motion i fråga om förslaget till ny härordning.

Föredrogs den af herr *Anderson, Albert*, väckta, sistlidne dag bordlagda motionen, n:o 4, angående skrifvelse till Konungen med begäran om framläggande af förslag till ny härordning, grundad uteslutande på allmän värnpligt, m. m.

Friherre von Kræmer: Ehuru jag är lifligt öfvertygad om, och genom mångårig erfarenhet blifvit styrkt i denna min öfvertygelse, att hvarje förslag, som utgår från den ärade, högt uppburne motionären, är af honom afsedt att gagna fäderneslandet, så anser jag mig dock — då jag för ovanlighetens skull denna gång är af en olika tanke med honom — pligtig i anseende till ärendets, enligt mitt förmenande, *oerhörda* vigt att redan nu vid första stadiet af förslagets behandling mot detsamma framställa några anmärkningar och inlägga min gensaga.

Den ärade motionären yttrar, att »enligt den organisation af vårt landtförsvaret, som af 1892 års urtima Riksdag beslöts och numera är fullständigt genomförd» o. s. v. Jag anser icke detta uttryck vara »fullständigt» riktigt. Den ärade motionären har så uteslutande tänkt på de värnpligtiges öfningar, att han — synes det mig — glömt bort allt annat, som sammanhänger med 1892 års härordningsförslag. Det är visserligen sant, att de värnpligtiges öfning nu uppnått fulla 90 dagar; men dermed är förändringen visst icke till fullo genomförd! Så är t. ex. förändringen af skånska dragon- och husarregementena till värfvade regementen på långt när icke afslutad och icke heller förändringen af de två svaadronerna vid Jemtlands f. d. hästjägare, nuvarande Norrlands dragoner, från indelta till värfvade. Vidare har jag mig icke med

säkerhet bekant, om den der roteomflyttningen, som skulle ega rum mellan åtskilliga infanteriregementen, är verkställd, men det kan vara mindre viktigt. Afven har jag mina tvifvelsmål om, huruvida omorganisationen af artilleriet — detta nutidens stora argument — är fullständigt färdig. Jag betviflar det.

Motion i fråga om förslag till ny härordning.

(Forts.)

Slutligen kan, enligt mitt förmenande, organisationen icke anses vara fullt genomförd, förr än hvad som med densamma står i så nära samband, eller grundskatteafskrifningen, är avslutad. Och ännu mindre förr än rust- och rotehållarne hafva erhållit full ersättning, hvilket inträffar först år 1904. Det synes mig således, som om uttrycket, att den nya organisationen är fullständigt genomförd, icke vore fullt exakt, och deraf drager jag den nära liggande slutsatsen, att det är mycket för tidigt att redan nu börja försöka ändra densamma.

Vidare yttrar den ärade motionären, att »den värfvade stammen kan, då rikliga tillfällen till god arbetsförtjenst erbjuda sig, *svärligen* hållas fulltalig, och hvad den indelta stammen angår, möter det utan tvifvel *svårighet* för rust- och rotehållarne» o. s. v. Han använder således icke på något ställe uttrycken »omöjlighet» eller »omöjligt»: det hela är en penningfråga; och hvad särskildt angår besättandet af de lediga platserna vid den indelta stammen, så har det, åtminstone efter min erfarenhet, och enligt hvad jag hört, icke mött några egentliga svårigheter. Visserligen är det sant, att kostnaderna för rotehållarne stigit i och med de ökade arbetslönerna på landsbygden; men i och med detsamma stiger ju också statens bidrag. Vi veta ju, att år 1899 nya ersättningsbelopp skola fastställas, hvilken nya uppskattning, förberedd af nämnder i de särskilda orterna, sedan af Kongl. Maj:t faställes. Då få ju rust- och rotehållarne ersättning i samma mån, som deras kostnader stigit, och hafva, efter mitt förmenande, ingenting att klaga öfver. Det hela är, som sagdt, en penningfråga!

Det är ju otvifvelaktigt, att statsverkets utgifter för ändamålet så småningom skola stiga — men jag undrar, på hvilket område icke statsverkets utgifter stiga! Dessutom, hvad äro de kostnader, hvartill den ökade ersättningen till rust- och rotehållarne kan komma att uppgå, mot de kostnader, som ett fullständigt genomförande af en värnpligtsorganisation skulle komma att medföra? Jag vill blott nämna det enda ordet: *kaserner*. I samma stund, som det beslötes, att de värnpligtige skulle ligga ett helt år i tjänstgöring, måste kaserner byggas för åtminstone en fjorton à femton tusen man. Hvad går det till? Det är betydligt större kostnader, än som kunna ådragas statsverket genom ökade bidrag till rust- och rotehållarne. Emellertid har man sagt, att på ett eller annat ställe de särskildt tillsatta nämnderna begär orimliga ersättningsbelopp. Deremot vill jag erinra, att dessa nämnder hafva blott rådgifvande magt; det är Kongl. Maj:t, som afgör, och Kongl. Maj:t tager nog alla omständigheter i betrak-

*Motion i
fråga om för-
slag till ny
härordning.*

(Forts.)

tande, så att en rättvis medelväg inslås. I alla fall kan man icke betrakta organisationen såsom afslutad eller erfarenheten derom såsom oemotsäglich, förr än man sett, eller åtminstone ännu en tioårsperiod, huru dessa ersättningar ställa sig. Men, säger den ärade motionären, om man sätter ersättningen för lågt, uppstår missnöje. Mina herrar, tio år äro i en statsorganisation ingen evighet, och om man under de nästa tio åren skulle finna sig få för litet, så skall ju om tio år en ny uppskattning ega rum. Om krafven äro berättigade, så kommer nog då att tagas hänsyn der-till. — Ja, om tio år äro kan hända förhållandena så förändrade, att det då kan vara rätt och billigt att komma fram med förslag om en omgestaltning. Men jag hyser dock de allra största tvifvel om, att i militärt hänseende en uteslutande värnpligtsorganisation skulle blifva starkare än den nuvarande. Må man icke tänka på Tysklands och Rysslands värnpligtsarméer med deras treåriga tjänstetid — i Ryssland tror jag den är ändå mycket längre — för de värnpligtige; det är något helt annat än det maximum, som här någonsin kan ifrågasättas, nemligen ett år. Jag tvifflar på att man, äfven med svenska folkets fallenhet att blifva soldater, skall kunna på ett år bilda en pålitlig ersättning för stammen — åtminstone säkert icke vid kavalleriet och artilleriet! Man må säga hvad man vill om de indelta soldaterna; jag har hört talas om åtskilliga ovanor, och att de numera icke kunna jemföras med de indelta soldaterna fordom — men de äro dock gamla soldater, som nog icke, när det gäller, ge tappt i första hugget, som man säger. Deremot de unga värnpligtige, de äro nog bra, så länge allt går väl; men kommer motgången, så äro de, befarar jag, icke så alldeles att lita på.

Men, säger den ärade motionären — och han använder detta såsom ett stöd för sin framställning — en del vakanser finnas vid de värfvade regementena; och då man icke kan hålla hela den värfvade styrkan fulltalig, så vore, anser han, hela organisationen förfelad. Jag vågar invända, att det är visserligen rätt olyckligt, att vakanser skola hafva uppstått, men i sjelfva verket betyder det rakt intet; ty i samma stund som kriget förklaras, har man hela det ofantliga kreditivet af värnpligtige att draga på för att fylla dessa obetydliga luckor. Den ärade motionären uppgifver sjelf, att 1:sta årsklassen numera uppgår till 25,756 man. När man nu besinnar, att man har åtta eller, om man icke medräknar den första, åtminstone sju sådana årsklasser i första upp-bådet att draga på, så får man sannerligen icke tala om några få vakanser.

Den ärade motionären gör sig den illusionen, »att kostnarna för den af mig» (af honom) »åsyftade härordningen icke skulle kunna blifva mycket större än för den nuvarande». Jag har redan nämnt ordet *kaserner*, och jag vill icke vidare öka längden af den tid, som jag tagit kammarens uppmärksamhet i

anspråk, med att vidare ingå på denna fråga. Må man blott tänka på utspisning året om, beklädnad, aflöning, sjukvård m. m. m. m. för dessa massor! Utan tvifvel skulle kostnaderna för den nya härordningen blifva *mycket* större, och äfven om man, mot förmodan, skulle kunna bevisa, att statsverkets *kontanta* penningutgifter icke skulle blifva mycket större — enligt mitt förmenande skulle de blifva det — så får man dock besinna, att den skatt, som utgöres af folket genom tjänstgöring, också är en skatt och är att beräkna såsom en utgift.

Motion i fråga om förslag till ny härordning.
(Forts.)

Den ärade motionären nämner också, att möjligtvis mot den värnpliktsorganisation, som han föreslår, skulle kunna invändas, att den redan nu stora bristen på arbetskrafter på landet skulle ökas genom att ett så stort antal arbetare skulle ligga i tjänstgöring ett helt år; men han tröstar sig med, att den nuvarande manskapsstammen af 11,873 värfvade och 22,231 indelta kommer att försvinna, och att således tillgången på arbetskrafter ökas med motsvarande antal. Hvad då angår de 22,231 indelta, så torde hvar och en, som i likhet med mig bött på landet, veta, att denna ökning är illusorisk; ty utom mötestiderna äro de indelta soldaterna att paräkna såsom arbetare på landet. Det är således endast de 11,873 värfvade, som möjligtvis kunna sägas något minska den förlust, som uppstode derigenom, att man hölle i tjänstgöring bortåt 30,000 värnpligtige år ut och år in.

Den punkt, i hvilken jag skarpast skiljer mig från den ärade motionären, är dock sjelfva det teoretiska af värnpliktsorganisationen. Så länge man inskränker sig till 90 dagars öfning — eller låtom oss tänka oss öfningstiden ökad till 120 eller 150 dagar: så länge man inskränker sig till något sådant, kan man gifva *alla*, som icke hafva verkligt förfall, t. ex. sjukdomsförfall, samma öfning och samma tjänstgöringsskyldighet; men i samma stund som man vill bilda en här af tillräckligt öfvade värnpligtige, låter det sig icke göra, utan måste man nödtvunget komma in på det olycksaliga system, som herskar i de stora värnpligtisländerna, att en del värnpligtige tagas för hufvudet och hållas länge i tjänstgöring, medan en del slipper lindrigare eller helt och hållet, en princip, som jag tror, att vårt af ålder vid frihet och likställighet inför lagen vanda folk aldrig skall komma att underkasta sig. I detta sammanhang vill jag påpeka, att de stora, allra mest fria folken, Englands och Nordamerikas, icke velat underkasta sig värnpligtssystemet, utan ersatt det genom användande af värfvade trupper; och för att visa, att dessa ej äro militäriskt förkastliga, behöfver jag blott nämna namnen: *Santiago de Cuba* och *Omdurman*! Nej, när kriget en gång är öppnadt, är det ingen skillnad på de värfvade och de genom värnpligt i ledet inpassade soldaterna; då äro de soldater allihop, och den ene fullgör nog sin skyldighet som den andre, i synnerhet hos ett folk med sådan militär instinkt som det svenska.

*Motion i
fråga om för-
slag till ny
härordning.
(Forts.)*

Mina hufvudskäl mot det af den ärade motionären väckta förslaget äro dock, det ena att vi nu under mera än ett quartals sekel hållit på med oupphörliga strider om landtförsvarets organisation. Vi kommo till ett slut år 1892. Skola vi nu kasta oss in i denna olycksaliga succession af väckta förslag och förkastade förslag, som upptaga alla tankar och bestämma röstgrupperingarna i frågor, som dermed icke ega samband, att icke tala om de vederlag, som troligtvis komma att fordras för hvarje förändring, något, hvarpå jag nu icke vill ingå.

Mitt andra hufvudskäl kan angifvas sålunda: är det tidsenligt, är ögonblicket väl valdt att nu genomföra en genomgripande ny organisation af landtförsvaret? Jag tager mig friheten att till belysande deraf uppläsa några ord, som jag tecknat mig till minnes ur ett statsutskottsbetänkande af år 1892 angående ett alternativt förslag, som då förelåg, om att med kullkastande af allt gammalt omorganisera armén och stödja den nya organisationen endast på värnpligtens grund. Statsutskottet yttrade: »Dessutom måste alltid hvarje ombildning af försvarsväsendets grunder gifvetvis medföra ett visst *svaghetstillstånd*, ej blott under öfvergångstiden, utan jemväl ända till dess kraftigare och bättre organisationsformer hunnit vinna rotfäste.» Det är just detta, jag är mest rädd för. Vi hafva nu lyckligt genomgått en kris — i det allra närmaste åtminstone — ett sådant svaghetstillstånd, hvori man alltid befinner sig vid en genomgripande omorganisation af landtförsvaret. Skola vi nu åter kasta oss in i ett sådant tillstånd? Är tiden väl vald dertför? Det är visserligen sant, att man nu för tiden får läsa om »*fredsmanifest*er» och »*afväpningsförslag*,» men, olyckligtvis får man i nästa spalt alltid underrättelse om febrila rustningar till lands och sjös, både i öster och vester, både när och fjerran, och hotande konflikter hägra så väl i Europa som i andra delar af verlden. Är det vid sådant förhållande, då i hvilket ögonblick som helst en verldsbrand kan bryta lös — att icke tala om de små brasorna här hemma — lämpligt att kasta sig in i ett sådant svaghetstillstånd, som statsutskottet talat om?

Männe någon skickar bort sitt svärd att smidas om, när det kanske behöfver begagnas om en quart? Eller om icke begagnas, så åtminstone neutralt blottas?

Slutligen, herr talman, anhåller jag, att detta mitt yttrande måtte få medfölja motionen på dess lilla 10,000-kronors-väg till statsutskottet.

Herr Anderson, Albert: Min högt ärade vän har förebrätt mig, att jag i min motion yttrat, att den af 1892 års urtima Riksdag antagna härordningen nu kunde anses genomförd; och han har framdragit flera exempel på, att så icke vore fallet. Jag tillåter mig då att uppehålla mig vid de skånska husar- och dragonregementena, hvilka skulle förvandlas till värfvade. Det har verk-

ligen icke gått längre, än att ungefär hälften utgöres af värfvade och återstoden af indelta trupper. Således var mitt yttrande i det afseendet icke fullt exakt. Jag erkänner det. Men jag tror, att, om jag hade sagt, att nämnda härordning i hufvudsak genomförts, jag skulle kunnat fullt försvara mitt påstående.

Motion i fråga om förslag till ny härordning.

(Forts.)

Vidare säger den ärade talaren, att det är alldeles för tidigt att nu väcka fråga om någon ändring i vårt härväsende derhän, att det komme att hvila uteslutande på allmän värnpligt. För mig har det stått klart, att åsigtterna om de värnpligtiges öfningar under senare år modifierats i högst betydlig grad. Hvarken de värnpligtiges föräldrar eller de värnpligtige sjelfve betrakta numera dessa öfningar såsom någonting förskräckligt, utan de se dem med nöje på det hela. Nu utgör öfningstiden 90 dagar. Den ärade talaren säger, att, om man inför en ren värnpligtsarmé med tjänstgöring ett år för hvarje klass, den icke torde blifva starkare än den nuvarande, utan snarare svagare. Jag ber då att få fråga honom, om dessa tre månader för våra värnpligtige nu skola utvisa någon synnerlig styrka. Vi hafva uppfostringsanstalter, högre och lägre, för landets ungdom, och anspråken på dennas kunskaper och utbildning i fredliga värf ställas högt därför, att den skall kunna danas till nyttiga medlemmar af samhället; men då det gäller landets försvar, tycker man, att det icke just behöfves så mycken öfning. De 90 dagarne anses då vara fullt tillräckliga. Så tänker man, när man som vi lefvat öfver 80 år i fred, men om vi nödgades försvara oss, och de värnpligtige skulle gå ut för att med lif och blod försvara fäderneslandet. då kan det hända, att äfven den ärade talaren skulle finna det ledsamt, att vår beväring fått så liten utbildning, att den icke kunde med någon egentlig utsigt till framgång försvara landet, utan kanske blefve offer för fienden. Detta är en sak, som man allvarligen måste tänka på.

Hvad vår indelta stam beträffar, tjena, som herrarne veta, våra soldater qvar, tills de äro 50 år, mången gång kanske deröfver. De soldater, som hunnit öfver 40 år, äro icke på långt när så rörliga som yngre och kunna icke på långt när uppfylla de anspråk, som den nuvarande krigföringen ställer på dem. Detta är också något, som man bör taga i betraktande. Om man skrifer till Kongl. Maj:t och begär förslag till en härordning, grundad uteslutande på allmän värnpligt, och ett sådant förslag kommer fram, blir öfvergångstiden till den nya härordningen mycket lång, just på grund af att de indelta soldaterna tjena så länge, men under denna öfvergångstid kan jag för min del icke finna, att försvaret behöfver vara försvagadt. Det ena måste naturligtvis gå in i det andra, så att man i alla fall står beredd.

Vidare omnämnde den högt ärade talaren kostnaderna för kaserner. Det vet jag mycket väl, att kaserner komma att kosta ganska betydligt. Jag har i min motion antagit, att de årliga utgifterna för den nya härordningen skulle kunna stanna vid

*Motion i
fråga om för-
slag till ny
härordning.
(Forts.)*

ungefär samma belopp, som för den nuvarande härordningen tarivas. Deri äro då icke inräknade kasernkostnader, som måste blifva någonting extra. För öfrigt hafva under de senare åren byggts åtskilliga kaserner.

Trots det att, såsom den ärade talaren nämnde, det varit ett kvarts sekels strider om vårt försvars anordnande, tror jag, i olikhet med honom, att tiden nu verkligen är inne att göra en öfvergång till den härordning, jag har föreslagit, och som jag nämnt, komme denna öfvergång icke att gå fort, utan tvärt om kanske ganska långsamt, just därför att man icke i hast blefve af med den gamla stammen.

Jag har för tillfället ingenting vidare att tillägga.

Efter härmed slutad öfverläggning hänvisades ifrågavarande motion jemte de i anledning af densamma nu afgifna yttrandena till statsutskottet.

Föredrogs och hänvisades till lagutskottet den af herr *Berg, Gustaf Axel*, afgifna, under gårdagen bordlagda motionen, n:o 5, angående skrifvelse till Konungen med begäran om revision af gällande stadganden om skilnad i trolofning och äktenskap.

Föredrogs och hänvisades till bevillningsutskottet den af grefve *Hamilton* m. fl., väckta, sistlidne dag bordlagda motionen, n:o 6, om befrielse för Sveriges allmänna hypoteksbank från skyldighet att med stämpel belägga obligationer, som af banken utfärdas.

Afgåfvos och bordlades följande motioner:

n:o 7, af herr *Pettersson, Fredrik Emil*, om ökning af fonden för fiskerinäringens befrämjande och om ändring i vilkoren för lån från nämnda fond;

n:o 8, af herr *von Strokirch*, angående skrifvelse till Konungen i fråga om åtgärder för befrämjande af vattensjuk marks torrläggning och odling;

n:o 9, af herr *Bondesson*, om förhöjning af tullen å planchetter;

n:o 10, af herr *Benedicks*, angående skrifvelse till Konungen i fråga om låneunderstöd åt arbetare på landsbygden för att de må förvärfva egna hem;

n:o 11, af densamme, angående skrifvelse till Konungen i fråga om inrättande af en undersöknings- och experimentalanstalt för jordbruksändamål m. m.;

n:o 12, af herr *Bergman*, om medgifvande af rätt för riksdagsman till en fri resa på statens jernvägar hvarje år; och

n:o 13, af grefve *Posse*, angående skrifvelse till Konungen i fråga om nedsättning i jernvägsfrakter för kalk till bergs- och jordbrukets behof.

Justerades tre protokollsutdrag för denna dag.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades:

friherre <i>Rappe</i>	under	3	veckor	fr. o. m. den	27	innev. januari,
herr <i>Lithander</i>	»	30	dagar	»	»	»
» <i>Bergström</i>	»	14	»	»	»	»

Kammaren åtskildes kl. 3,15 e. m.

In fidem

A. v. Krusenstjerna.

Fredagen den 27 januari.

Kammaren sammanträdde kl. 2,30 e. m.

Justerades protokollet för den 20 i denna månad.

Anmälades och bordlades:

statsutskottets memorial n:o 1, med de till innevarande Riksdag afgifna berättelser dels af fullmäktige i riksgäldskontoret angående riksgäldskontorets ställning och förvaltning samt dels af fullmäktige i riksbanken och riksgäldskontoret angående det dem lemnade uppdrag i fråga om uppförande å Helgeandsholmen af nya byggnader för Riksdagen och riksbanken, samt

bankoutskottets memorial n:o 1, med öfverlemnande af fullmäktiges i riksbanken till bankoutskottet afgifna berättelse.

Föredrogs och hänvisades till statsutskottet följande under gårdagen bordlagda motioner:

n:o 7, af herr *Pettersson, Fredrik Emil*, om ökning af fonden för fiskerinäringens befrämjande och om ändring i villkoren för lån från nämnda fond; samt

n:o 8, af herr *von Strokirch*, angående skrifvelse till Konungen i fråga om åtgärder för befrämjande af vattensjuk marks torrläggning och odling.

Föredrogs och hänvisades till bevillningsutskottet herr *Bondesons* sistlidne dag bordlagda motion, n:o 9, om förhöjning af tullen å planchetter.

Föredrogs och hänvisades till statsutskottet herr *Benedicks* nedannämnda, under gårdagen bordlagda motioner:

n:o 10, angående skrifvelse till Konungen i fråga om låneunderstöd åt arbetare på landsbygden för att de må förvärfva egna hem; och

n:o 11, angående skrifvelse till Konungen i fråga om inrättande af en undersöknings- och experimentalanstalt för jordbruksändamål m. m.

Föredrogs herr *Bergmans* sistlidne dag bordlagda motion, n:o 12, om medgifvande af rätt för riksdagsman till en fri resa på statens jernvägar hvarje år.

Herr Bergman: Som jag erfarit, att meningarna äro delade, huruvida motionen är öfverensstämmande med grundlagen eller icke, ber jag att nu få återtaga densamma, dock möjligtvis för att sedermera återkomma med den i en annan form.

Efter härmed slutad öfverläggning biföll kammaren herr Bergmans begäran att få återtaga sin ifrågavarande motion.

Vid föredragning af grefve *Posses* under gårdagen bordlagda motion, n:o 13, angående skrifvelse till Konungen i fråga om ned-sättning i jernvägsfrakter för kalk till bergs- och jordbrukets behof, hänvisades denna motion till ett tillfälligt utskott.

Afgåfvos följande motioner:

n:o 14, af herr *Berg, Gustaf Axel*, om utgifvande af en liggare öfver anlagen å riksstatens hufvudtitlar samt derom meddelade föreskrifter;

n:o 15, af friherre *Klingspor*, angående förenkling af gällande bestämmelser om stämpelafgift för sterbhusdelegares andel i dödsbo m. m.;

n:o 16, af herr *Berlin*, angående skrifvelse till Konungen med begäran om framläggande af förslag till bestämmelser rörande biträde af tolk åt domstol eller allmän åklagare; och

n:o 17, af herr *Nordenfalk*, angående ändring i villkoren för åtnjutande af statsbidrag för mindre hamnbyggnader, företrädesvis fiskehamnar.

På derom framställda yrkanden blefvo dessa motioner bordlagda.

Justerades tre protokollsutdrag för denna dag.

Ledighet från riksdagsgörömlen beviljades herr *Nordenfalk* under tiden från och med den 4 till och med den 18 nästkommande februari.

Kammaren åtskildes kl. 2,53 e. m.

In fidem

A. v. Krusenstjerna.

Lördagen den 28 januari.

Kammaren sammanträdde kl. 2,30 e. m.

Justerades protokollet för den 21 i denna månad.

Herr talmannen tillkännagaf, att anslag före kl. 2 e. m. utfärdats till sammanträdets fortsättande kl. 7 på aftonen.

Föredrogs och hänvisades till statsutskottet den af herr *Berg, Gustaf Axel*, väckta, under gårdagen bordlagda motionen, n:o 14, om utgifvande af en liggare öfver anslagen å riksstatens hufvudtitlar samt derom meddelade föreskrifter.

Föredrogs och hänvisades till bevillningsutskottet friherre *Klingspors* sistlidne dag bordlagda motion, n:o 15, angående förenkling af gällande bestämmelser om stämpelafgift för sterbhusdelegares andel i dödsbo m. m.

Föredrogs och hänvisades till lagutskottet herr *Berlins* under gårdagen bordlagda motion, n:o 16, angående skrifvelse till Konungen med begäran om framläggande af förslag till bestämmelser rörande biträde af tolk åt domstol eller allmän åklagare.

Föredrogs och hänvisades till statsutskottet herr *Nordenfalks* nästlidne dag bordlagda motion, n:o 17, angående ändring i vilkoren för åtnjutande af statsbidrag för mindre hamnbyggnader, företrädesvis fiskehamnar.

Föredrogs och lades till handlingarna statsutskottets den 27 i denna månad bordlagda memorial n:o 1, med de till innevarande Riksdag afgifna berättelser dels af fullmäktige i riksgäldskontoret angående riksgäldskontorets ställning och förvaltning samt dels af

fullmäktige i riksbanken och riksgäldskontoret angående det dem lemnade uppdrag i fråga om uppförande å Helgeandsholmen af nya byggnader för Riksdagen och riksbanken.

Föredrogs och lades till handlingarna bankoutskottets under gårdagen bordlagda memorial n:o 1, med öfverlemnande af fullmäktiges i riksbanken till bankoutskottet afgifna berättelse.

Afgåfvos följande motioner:

n:o 18, af herr *Almström* m. fl., om anslag till nya eldhandvapen åt armén;

n:o 19, af desamme, om anslag till krigsfartygsmateriel;

n:o 20, af herr *Tamm, Hugo*, om anvisande af medel för inköp af skogbärande eller till skogsbörd tjenlig mark;

n:o 21, af herr *af Burén*, om anslag för uppgörande af förslag till en stambana från Norrköping eller dess närhet till Emma-boda;

n:o 22, af herr *Nyström, Carl*, angående skrifvelse till Konungen med begäran om utarbetande af förslag till lag om sameganderätt till fast och lös egendom;

n:o 23, af herr *Söderberg*, angående tull å hårgarn eller nöt-hårgarn;

n:o 24, af densamme, angående tull å färgadt eller blekt silke;

n:o 25, af herrar *Östberg* och *Ekdahl*, om tull å brukade och slitna säckar, m. m.;

n:o 26, af herr *Bondesson*, angående tull å smör- och ostfärg;

n:o 27, af herr *Ljungberg*, om meddelande af vissa bestämmelser angående norsk sjöfart i svenska farvatten;

n:o 28, af herr *Wærn*, om vissa öfverskotts öfverförande till fonden för reserverade medel, m. m.; samt

n:o 29, af densamme, om afskaffande af hvitbetssocker-tillverkningsafgiften och nedsättning i tullen å socker.

Dessa motioner blefvo hvar för sig på begäran bordlagda.

Kammaren åtskildes kl. 2,54 e. m.

In fidem

A. v. Krusenstjerna.

Lördagen den 28 januari, e. m.

Kammaren sammanträdde kl. 7 e. m.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades herr *af Ekenstam* från och med den 4 till och med den 18 nästinstundande februari.

Justerades fem protokollsutdrag för denna dag.

Kammaren åtskildes kl. 7,08 e. m.

In fidem

A. v. Krusenstjerna.
